

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1963/98
Karar Sayısı : 1963/292
Karar Günü: 10/12/1963

DAVACI : Adalet Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Gurubu.

DAVANIN KONUSU: Adalet memurları hakkında verilen disiplin cezalarından ötürü itiraz mercilerince verilen kararların kesin olduğu hükümlerini taşıyan 2556 sayılı Hâkimler Kanununun 122. ve 123. maddeleri Anayasanın 118. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı olduğu ileri sürülerek bu maddelerin iptali istenilmiştir.

İNCELEME : Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi gereğince 4.5.1963 gününde yapılan ilk incelemede, Adalet Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Gurubu adına dilekçede imzaları bulunanlardan Cahit Okurer'in Cumhuriyet Senatosu Gurup Başkanı ve Ali Naili Erdem'in de Millet Meclisi gurup başkan vekili olduklarını belirten belgelerin, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 22.4.1962 günlü ve 44 sayılı kanununun 26. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince verilmediği görüldüğünden bu belgelerin 15 gün içinde gönderilmesi için tebligat yapılmasına ve bu eksiklik dışında başvurunun Anayasanın 149. ve adı geçen kanunun 25. ve 26. maddelerine uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiş, yapılan tebligat üzerine istenen belgelerin süresi için Mahkemeye sunulduğu anlaşılınca 15.4.1963 günlü toplantıda işin esasının incelenmesi kararlaştırılmıştır. Bundan sonra düzenlene rapor, 2556 sayılı kanunun gerekçesi, Adalet Komisyonu raporu, Meclis görüşmelerine ilişkin tutanak, Anayasanın konu ile ilgili hükümleri, Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu raporu ve görüşme tutanakları okunarak gereği görüşülüp düşünüldü:

GEREKÇE : 2556 sayılı Kanunun söz konusu 112. maddesi 5457 sayılı kanunla ve 123. maddesi de 4791 sayılı kanunla değiştirilmiştir. Bu maddeler aşağıya alınmıştır.

Madde : 122 – İnzibati cezalar şunlardır :

- 1- Tevbih;
- 2- Dörtte üçü geçmemek üzere aylıktan kesmek;
- 3- Yer değiştirmek;
- 4- Derece indirmek;
- 5- Memurluktan çıkarmak;

Bu cezalar Adalet Komisyonları tarafından uygulanır.

Bu kararlar aleyhine ilgili veya memurun üstü tarafından tebliğ tarihinden 15 gün içinde itiraz olunabilir. Bu halde iş Adalet Bakanlığı Merkez İnzibat Kurulunca incelenir. Bu kurulun verdiği kararlardan dolayı artık hiçbir yere başvurulamaz.

Bu maddede yazılı cezaların tayininde Memurin Kanununun 26. ve müteakip maddelerinde sayılan fiil ve sebeplere bağlı olmak şart olmadığı gibi derece gözetilmeksizin bu cezalardan herhangi biri de uygulanabilir.

Şu kadar ki, tevbih ve aylıktan kesme cezalarına daireleri üstleri tarafından da karar verilebilir. Bu veçhile tevbih ve aylıktan kesme cezası alanlar tebliğ tarihinden itibaren onbeş

gün içinde bu cezayı veren üste başvurarak ve gerekçe göstererek cezaya itiraz edebilir. İtiraz üst tarafından reddolunursa ceza kesinleşir ve sicile geçer.

Bu maddede yazılı üstten maksat, memurun mensup olduğu mahkeme veya dairenin en yüksek dereceli yargıç veya Cumhuriyet savcısıdır. Mahkemede birden ziyade yargıç bulunur ve dereceleri eşit olunursa tevbih ve aylıktan kesme cezalarını uygulayabilmek yetkisi kıdemli yargıça aittir.

Madde 123- Yargıtay başkâtip, başkâtip yardımcısı, memur, kâtip vesair memurları hakkındaki inzibati cezalar Birinci Başkanın Başkanlığı altında Cumhuriyet Başsavcısı ile Birinci Başkanın seçeceği bir ikinci başkandan kurulan inzibat heyetince uygulanır.

Bu heyetin kararları kesin olup aleyhine hiçbir yere başvurulamaz.

Tevbih ve aylıktan kesme cezalarına daireleri üstleri tarafından da karar verilebilir. Bu suretle tevbih ve aylıktan kesme cezası alanlar, onbeş gün içinde bu cezayı veren üste başvurarak ve gerekçe göstererek cezaya itiraz edebilirler. İtiraz üst tarafından reddolunursa ceza kesinleşir.

Dilekçenin (İptali istenen kanun) kısmında 122. ve 123. maddeler gösterilmiş ise de iptal sebebi olarak kararların kesinliğine ilişkin bulunan hükümlerden ve Anayasanın 118. maddesine aykırılıktan bahsedildiğine göre bu konulardaki hükümlerin Anayasa aykırılıkları sebebi ile iptallerinin istendiği üyelerden Şemsettin Akçoğlu, A.Şeref Hocaoğlu, Celâlettin Kuralmen ve Muhittin Gürün'ün muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile kararlaştırılmış ve dâva yalnız bu yönden incelenmiştir.

Anayasanın 118. maddesi şöyledir:

Madde 118 – Memurlar ve kamu kurumu niteliğindeki meslek teşekkülleri mensupları hakkında yapılacak disiplin koğuşurmalarında, isnat olunan hususun ilgiliye açıkça ve yazılı olarak bildirilmesi, yazılı savunmasının istenmesi ve savunma için belli bir süre tanınması şarttır.

Bu esaslara uyulmadıkça disiplin cezası verilemez.

Disiplin kararları, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz.

Asker kişiler hakkındaki hükümler saklıdır.

122. maddenin beşinci fıkrasının son cümlesinde (itiraz üst tarafından reddolunursa ceza kesinleşir ve sicile geçer.) 123. maddenin ikinci fıkrasında (bu heyetin kararları kesin olup....) ve aynı maddenin üçüncü fıkrasının son cümlesinde (itiraz üst tarafından reddolunursa ceza kesinleşir) hükümleri yer almaktadır.

122. ve 123. maddelerin, kararların kesinliğine ilişkin hükümleri bunlardan ibarettir.

Bu hükümler, sadece, üst idare makamlarına ilgililerin başvurmalarını önlemektedir. Yargı mercilerine başvurma yolları açık bulunmaktadır. Zira idare hukuk esasları gereğince, idari bir işleme karşı yargı mercilerine gidilebilmesi için esasen bu işlemin kesin olması şarttır.

Anayasanın 118. maddesinde, disiplin kararları aleyhine idare makamlarına başvurmanın önlenemeyeceğine ilişkin bir hüküm yoktur. Böyle olunca kanun koyucunun bu yolu kapayabileceği ve bu yasama tasarrufunun Anayasa aykırı sayılamayacağı aşikârdır. Şu hale göre, kararların kesinliğine dair olup sadece idare makamlarına başvurmayı önleyen hükümler Anayasaya aykırı olmadığından bunların iptaline ilişkin istemin reddi gerekir.

2556 sayılı Kanununun 122. ve 123. maddelerine ayrıca ilgililerin yargı mercilerine başvurmalarını önleyen ve bu itibarla Anayasanın 118. maddesine aykırı olan hükümler vardır. Bunlar 122. maddenin üçüncü fıkrasında yer alan (Bu kurulun verdiği kararlardan dolayı artık hiçbir yere başvurulamaz.) ve 123. maddenin ikinci fıkrasında yer alan (.... aleyhine hiçbir yere başvurulamaz.) şeklindeki hükümlerdir. Dilekçede Anayasanın 118. maddesine aykırılıktan bahsedildiğine göre, dâva, bu hükümlerin de iptali istemini kapsamaktadır. Bu hükümler, mahkememizce verilen 10.12.1963 günlü ve 1963/150-291 sayılı kararlar dâvanın açılmasından sonra iptal edilmiş olduğundan dâvanın, konusu kalmayan bu kısmı hakkında yeniden karar verilmesine yer yoktur.

SONUÇ: Yukarıda gösterilen sebepten ötürü:

Esas Sayısı : 1963/98
Karar Sayısı : 1963/292

1-2556 sayılı Hâkimler Kanununun 5457 sayılı Kanunla değişik 122. maddesi ile 4791 sayılı Kanunla değişik 123. maddesinde yer alan ve disiplin kararlarının kesinliğine ilişkin olan hükümlerde Anayasa aykırılık bulunmadığından bu konu ile ilgili davanın reddine;

2-Aynı maddelerde yer alan ve bu maddeler uyarınca verilen disiplin kararları aleyhine yargı mercilerine başvurmayı önleyen hükümler, 10.12.1963 günlü ve 1963/150-291 sayılı kararlar ve davanın açılmasından sonra iptal edilmiş olduğundan davanın, konusu kalmayan bu kısmı hakkında verilmesine yer olmadığına;

10.12.1963 gününde oybirliği ile karar verildi.

Başkan	Başkan Vekili	Üye
Sünuhi ARSAN	Lütfi AKADLI	Rifat GÖKSU

Üye	Üye	Üye
İ. Hakkı ÜLKMEN	Şemsettin AKÇOĞLU	İbrahim SENİL

Üye	Üye	Üye
İhsan KEÇECİOĞLU	A.Şeref HOCAOĞLU	Salim BAŞOL

Üye	Üye	Üye
Celâlettin KURALMEN	Hakkı KETENOĞLU	Ahmet AKAR

Üye	Üye	Üye
Muhittin GÜRÜN	Lütfi ÖMERBAŞ	Ekrem TÜZEMEN

-MUHALEFET ŞERHİ-

Esas Sayısı : 1963/98
Karar Sayısı : 1963/292

Mahkememiz bu kararla dâvanın; 2556 sayılı Hâkimler Kanununun 122 ve 123. maddelerinde söz konusu edilen Bakanlık Merkez İnzibat Kurulunun ve Yargıtay İnzibat Heyetinin kararlarının kesinliğine ilişkin bulunan hükümlerinin iptali istemiyle açılmış olduğuna ve bu sebeple incelemenin sadece bu noktaya yönetilmesine karar vermiş bulunmaktadır.

Halbuki dâva dosyasındaki kâğıtlardan Adalet Partisi Meclis Guruplarının 22.1.1963 gününde yaptıkları müşterek toplantıya ait karar örneğinde, (2556 sayılı kanunun 122 ve 123. maddeleri Anayasaya aykırı olduğundan Anayasa Mahkemesinde iptal dâvası açılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.) diye yazılıdır.

Keza 21.2.1963 gününde Anayasa Mahkemesi kalemine tevdi edilmiş olan dâva dilekçesinde iptal dâvasının konusu ve gerekçesi, ayrı ayrı olarak, şöyle gösterilmiştir.

(İptali istenilen kanun: 2556 sayılı kanunun 122 ve 123. maddeleri,

İptal sebebi : 2556 sayılı Hâkimler Kanununda Adliye memurları hakkında verilen inzibati cezaların itiraz mercilerince kararların kesin olduğu hakkındaki hükmünü ihtiva eden 122 ve 123. maddeleri Anayasanın 118. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı görülmesi,)

Bu suretle açılmış olan dâvanın ilk incelemesi, mahkememizin 4.3.1963 günündeki toplantısında yapılmış ve dilekçede imzası bulunanların kimliklerine ilişkin belgenin eksik olduğu görülerek tamamlattırılmasına karar verilmiş, sonradan dâvacılar tarafından eksikğin tamamlanması üzerine de 15.4.1963 gününde, esasın incelenmesine karar verilmiş ve bu suretle dâva dilekçesindeki iptal isteminde ve istemin gerekçesinde her hangi bir noksanlık görülmemekle oldukları gibi kabul edilmiştir.

Mahkememizin işin esası hakkındaki bu kararında ise, dâva dilekçesindeki istemi bir tarafa itilerek iptal talebinin gerekçesi istem olarak kabul edilmekte ve bu gerekçedeki sınır içerisinde inceleme yapılması ön görülmektedir.

Halbuki, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 44 sayılı kanunun 28. maddesi mahkememizi, açılan iptal dâvasında istem ile bağlı tuttuğu halde dâvacı tarafından ileri sürülen gerekçeye dayanmağa zorlamamaktadır.

Bu duruma göre dâvanın çözümünde mahkememize düşen görev, iptali istenilen 122 ve 123. maddeleri, bütün yönleri ile Anayasa hükümleri karşısında incelemeyi geçirecek gerekli kararı vermektir. Nitekim mahkememiz dahi bu kararı ile dâvanın; söz konusu maddelerin, inzibat kurulları kararlarının kesin bulduklarına dair olan hükümlerine karşı açılmış sayarak incelemenin bu yöne hasredilmesine karar verildiği halde, sonradan incelemeyi; sözü geçen maddelerde yer alan ve İnzibat Kurulları kararlarına karşı başka hiçbir yere baş vurulamıyacağına dair olan hükümleri de içine alacak surette genişleterek bu hükümlerin evvelce verilen bir kararla iptal edilmiş olduklarını tesbit edip bu konularda ayrıca karar verilmesine yer olmadığını hükme bağlamış ve bu suretle yukarıdan beri açıklanan düşünceleri kısmen de olsa, uygulamış bulunmaktadır.

Bu sebeplerle dâvanın; 2556 sayılı Hâkimler Kanununun 122 ve 123. maddelerinin; sadece İnzibat Kurullarınca verilen kararların kesin olduklarını belirten hükümlerine karşı açılmış sayılarak incelemenin bu yönden sınırlandırılmasına kararına muhalifiz.

Esas Sayısı : 1963/98
Karar Sayısı : 1963/292

Üye
A.Şeref HOCAOĞLU

Üye
Celâlettin KURALMEN

Üye
Muhittin GÜRÜN

Üye
Şemsettin AKÇOĞLU